

تورک بوروی

جل : 1 Sayf : 11 5 Nisan 1328
تورکک قاندهت جالشیر اوز بش کونده بر جبقار

کوپریلیدن مکتوب :

محرر بك ،

بوندن آلتی بچق عصر اول ، آتالر یوردندن چیققدن صوکر چیل یاورولری کبی یابانچی افقلره طاعیلان ... آوروپا یقهسنه ، فرنک ایللرینک تا کوبکنه قدر کیرن تورکلرک بو کونکی اجتماعی یشایشلرینه دائر ازیلمش یورمک آجیلرینی ، دردلرینی بو آق یپراقلر اوزرینه برازده نیم دوککلکمه اذن ویرمکزی دیلرم .

دردلرم تورکلک قایفوسنه عاندر وینی بودردلشمه یه سوروکلین ، قصبه مزک اوز تورک اوغلی ، حضرت مفتیسی اولمشدر . بو درین دوشونجهلی عالمک هر جمعه کونی او قودینی خطبه لری دیکله مکک پک چوق یایق قلبیلر قوشار . بو مبارک خطیب افدینک بر اصولی واردرکه پک بکنیم ، او ، خطبه لرینی اولجه عرب لسانی اوزره اوقور صوکر جماعته تورکجه وایجه آکلایر . کچنلرده بر چوق کنجلره دعاسنی آلمغه کتمشدک . بر صره سنی کتیروب بو خطبه حکایه سنی قورجالادق . محترم مخاطبیمز :

— بن کچن پادشاه زماننده بونی یایمق ایسته مشدم . فقط بعضلری اطرافک باق وزمانی دوشوک . دیبه بی قورقوشلاردی . حریتدن صوکر شکرکه بو دیلکمی یرینه کتیردم . وکیم نه دیرسه دیسون آرتق بن بویله کیده جکم . بو یوردیلر .

ایشته بویکیت ویکتتا مرشدک بو هفته کی خطبه سی ده بو کرسیلرده ایشیدیلیمش اویله درین او کونلردندی که ؛ بوتون جماعت ، متحیرانه مستفید اولدیلر . خطیب مقتدر ، بر قومک دینی کبی اک اول کندی دیلینی صوکر حکومتک لسانی و صره ایله قومشولرینک سوبلدکلرینی اوکره نوب بیلیمک الزم اولدیغنی بیسان و آیات واحادیت ایله افاداتی اثبات و تأیید ایلدکن صوکر شویله بو یوردیلر :

« ای امت محمد ، اویانیکز ، اویانیکز ! صوکر راحت راحت اویویه جق

یتاق دکل ، راحت کوموله جک مزارده بولامیه جغز . هرکس دیننه ناصیل
 صاریلیرسه دیننه وقومیتنه اوله جه درت آلله صاریلایدنر .

بو خطبه یی ایراد ایدن پیر محترم کندیسنی بویله آتشین بر وعظه سوق ایدن
 اسبابی آکلایوردی : بکا هر وقت اسلام وخرستیان برچوق خلق فتوا آلمق
 ایچین کلیرلر . چوق دفعه کویلدن کلن تورکلر باغسار همشهریلریله برلکده
 مراجعت ایدرلر . اولیسی کونده بویله ایکی کشی کلدی . مسلمانانه تورکجه نه
 ایسته دکارینی صوردم . بکا بلغارجه برشیلر سویلیدی . آرقداشی اولان بلغارک
 تورکجه ترجانلیغه ، هله ، دردینی آکلاییلدیم . ای تورکلر ! بزی قایغوسزلق
 یوزندن بیلان کی صارمش اولان بو قاره جاهللیکی دوشونکنز ! تورک دیارنده
 بر بلغارک بر تورکه تورکجه دن ترجانانغی !..

مخاطب مبارکمزک بو آغلاتیجی سوزلرینی ایشیدیرکن ، خارجده ، داخلده
 بعضیلرینک پک حققر اولق اوزره بزه یوکتتمک ایسته دکاری (شوون) لک
 اسنادی بلا اختیار ، دوشونیوردم .. ودوشوندکجه مرحمتسزلکک بویوکنی
 وشووونلکک قویوسنی مقررلرده بولویوردم . چونکه تورکلره اسناد اولتان
 (بلع و تمثیل) خاصلری بالعکس آرامزده کی باشقه قوملر طرفندن بز تورکلره
 تطبیق اولونمشدر . ومع التأسف اولونیور .

لکن بوراده ، ایکی شیئی آچیق سویله مک دوغرولقک شانسدندر :
 اولاً ، بو صوچ دوغرودن دوغری به بز تورکلر کدر . چونکه بز قومیتیزی
 قورومادق وحقی کندیمیزی او قومادق ، او کرئمدهک .. ثانیاً ، بزه بو ضرر ،
 دها زیاده اسلام اولیان عنصزلردن کلشدر . فی الحقیقه ، مثلاً ، آرانوود قاردشلمز
 آراسنده یاشایان تورکلره قارشلی بلع کیفیتی پک ضعیف قالمشدر . نه کیم آرانوودلغک
 کوبکی اولان دبره بالا جوارنده (قوجه جق) نامیله معروف برناحیه واردرکه
 اوراده یاشایانلر تورکلکلرینی تماماً محافظه ایتمشدر . بونلر کی مناستر ولایتک
 جنوبنده مختلف عنصزلرله چوریلش (صاری کول - قیالر) و (قوزانه)
 قضالری واردرکه بو ایکی قضانک خاتی کسوه جه قسماً ، طبیعت وتکلاجه

تماماً تورککلرینی صاقلامشالردر. فتوحاتدن صوکر ا قونیه حوالیسندن کتیریش اولمزلندن دولایی بونلره او جوارده (قونیار) دیرلر .

بالعکس ، عناصر غیرمسلمه آراسنده قالان تورکلره ایسه قومشولری طرفندن (بلع و تمثیل) کیفیتلری بوتون قوتیله یوکلنمش و کیرمشدر. کزیده، آطهلرده، خاصة کره بنه ، ناسلیچ قضالریله یونان سنورینک جوارنده روملر.. وودینه ، قره جه اووا ، تیکوش ، کوکیلی ، پلتقه ، قره طوه و قوچانه قضالریله رودوب طاعلاری اتکلرندله بلغارلر عرفندن تورکلره قارشى بلع و تمثیل کمال شنتله وقوعبولمشدر .

بونک سببی برجهتدن تورکلرک ، مدینته بلع و تمثیل اولونمغه کندیلرینی ترک ایتملری ، دیگر جهتده خرستیان وطنداشلریمک اوتهدنبری (ایده آل) صاحبی اولمزلیدر .

بو حقیقتلر قارشیسنده (شووهن) لک اسنادینی رده قیام ایتمک بیله زانددر. حکومته و ملتله بوکون ترتب ایدن ایلک وظیفه عثمانلیلکک تورک اولمان عناصرندن اول تورک اولوبده تورکجهسنی، لسانی اونوتان بیچاره لره تورکجهینی اوکرتمکدر .. داها ، ایلری کیدهلم ، و دییهلم که ، حتی بوکون ، تورکلرک قسم اعظمی تورککلرینی ، جدی و علمی بر صورتده اوکرنمکک محتاجدیرلر . پک صمیمی دوستم اولان بر تورک ضابطی بزکون بکا :

— بن تورک اردوسی نامیله آکیلان بو آلتون اردویه کیرن بر چوق عجبی تورک یکتیلرینک کندی قارداشلری طرفندن دده لری لسانیله ویریلن قوماندالره قارشى چینجه خطابلر قارشیسنده بولونیورمش کبی آلیق آلیق دورمالرینه یانارم !» دیمشدی . بن دده ، بو عصرده دینی بر حاجت قاپیسندن فتوا آلمقده اولان اوز بر تورکه بر بلغارک تورکجه ترجانلق ایتمسینه و ملتک هنوز ملیتی مدرک بولونمامسینه آغلارم . آه نیم زوالی یتیم ملت ! ..